

Ställningstagande av Kommunförbundets styrelses arbetsutskott inför budgetmanglingen 1–2.9.2025

Kommunernas möjligheter att erbjuda utbildning och sysselsättningstjänster en garanti för framtida tillväxt – bör inte äventyras genom fler nedskärningar!

De nya kommunala beslutsfattarnas första höst domineras av dimhöljda beslut för sluthalvan av regeringsperioden och en kärv kommunal ekonomi, som bland annat beror på den svaga allmänna ekonomiska utvecklingen, den kraftiga ökningen i arbetslösheten och statens nedskärningar i finansieringen till kommunerna.

Enbart nedskärningar i den statliga finansieringen till kommunerna ger inga besparingar i de offentliga finanserna och förbättrar inte skuldkvoten. Utan en översyn av det offentliga servicelöftet och uppluckring av kommunernas uppgifter och skyldigheter kommer inkomstnedskärningarna att leda till skattehöjningar, extra upplåning eller nedskärningar i kommunernas tjänster, främst inom bildningsväsendet. Nedskärningarna hotar också den spirande tillväxten, eftersom de minskar resurserna för sysselsättningstjänster och utbildning och därmed tillgången på kompetent arbetskraft.

Kommunerna har en utmanande ekonomisk situation också utan nya nedskärningar. Enligt Finansministeriets prognos från i våras kommer verksamhetens och investeringarnas kassaflöde i den kommunala ekonomin att försvagas med en miljard euro i år. Kommunernas, i synnerhet de stora städernas, lånestock beräknas i år växa med sammanlagt nästan två miljarder euro. Detta trots att kommunerna redan anpassat sin ekonomi rejält. År 2024 ökade kommunernas nettodriftskostnader per invånare med endast 1,3 procent.

Kommunförbundet oroar sig för kommunernas förutsättningar att sköta bildnings-, välfärds- och livskraftsuppgifterna. Trots omfattande statliga anpassningsbeslut är utsikterna för de offentliga finanserna som helhet fortfarande mycket dåliga. Utan åtgärder som sätter fart på den ekonomiska

tillväxten kommer underskottet inte att ge vika ens under följande regeringsperiod. Av regeringen krävs nu besluts- och reaktionsförmåga.

Kommunförbundets hälsningar och mål inför regeringens budgetförhandlingar 1–2.9.2025

- Statens andel av finansieringen av kommunernas lagstadgade uppgifter har minskat under en lång tid. Den kraftiga nedskärningen av kommunernas statsandelar är en direkt nedskärning i utbildningen och sysselsättningstjänsterna samtidigt som dessa tjänster genomgår stora reformer. Det har vi inte råd med i en situation där arbetslösheten, även långtidsarbetslösheten, är rekordhög. Sysselsättningstjänsterna och utkomtskyddet för arbetslösa överfördes till kommunerna i början av året med en finansiering som verkar vara underdimensionerad med cirka 200 miljoner euro. Utsikterna för kommunekonomin är ett kroniskt underskott och divergering.
- I början av året fick kommunerna större ansvar för sysselsättnings- och näringstjänsterna. Kommunerna kan inte sköta sitt helhetsansvar för integrationsfrämjande, om de föreslagna nya nedskärningarna i finansieringen av integrationen genomförs utöver tidigare nedskärningar. Det är viktigt att integrationen lyckas för att kommunerna ska kunna främja välfärd, förebygga marginalisering, trygga tillgången till kompetent arbetskraft och främja tillväxtåtgärder.
- Kommunerna bör få större frihet i sin verksamhet, och normer som bromsar kostnadsutvecklingen bör avvecklas utan att något förvaltningsområde utelämnas. Den nedskärning på 21 miljoner euro som gjorts med hänvisning till normavvecklingen för kommunerna måste dras tillbaka. Normavveckling betyder inte försämring av undervisningens och förskoleundervisningens verkliga kvalitet. Enligt Kommunförbundets normgranskning har regeringen hittills avvecklat bara 15 lagstadgade normer för kommunerna, och sparpotentialen är minimal. De övriga normavvecklingar som regeringen meddelat om gäller inte kommunerna, eller så minskar de inte deras skyldigheter. Under den här perioden har regeringen också gett kommunerna nya lagstadgade skyldigheter (19 st.).
- Kommunförbundet föreslår att det skapas ett flexibelt nationellt finansiellt instrument för de behov av sysselsättnings- och närings-tjänster som uppstår vid plötsliga strukturförändringar. Här kunde till exempel modellen med behovsprövad finansiering till kommunerna utnyttjas.

- Om det förslag till bestämmelser om anknutna enheter som nu är på remiss går vidare, skulle det leda till massiva omorganiseringar av kommunernas bolagsstrukturer och upphandlingsverksamhet (t.ex. IKT, avfallshantering). Eftersom det skulle vara fråga om en ny skyldighet som direkt följer av lagstiftningen, bör staten ersätta kostnaderna och minimera skattepåföljderna.
- De reformer i regeringsprogrammet som gäller kommunernas ekonomi och verksamhet bör nu äntligen ros i land. Reformerna som genomförts hittills har gett ringa resultat för kommunerna.
 - Reformen av statsandelssystemet behöver inledas så att finansieringsmodellen kan ändras till att bättre motsvara kommunernas förändrade uppgifter, behov och förhållanden. Under den återstående valperioden finns det skäl att utarbeta en plan för en reform av kommunernas finansieringssystem på längre sikt.
 - Reformen av värderingsgrunderna inom fastighetsbeskattningen, som beretts under flera valperioder och som skrivits in i regeringsprogrammet, måste nu föras vidare.
- Kommunerna bör kompenseras för inkomstbortfall till följd av ändrade skattegrunder som staten beslutat om, och justeringen av kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten bör genomföras fullt ut.
- I enlighet med vårens riktlinjer bör de arbetsinriktade tjänsterna inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte överföras till kommunerna utan dröjsmål och med full finansiering. Samtidigt behöver det säkerställas att den nya servicemodellen är ekonomiskt sporrande både för arbetslösa och för kommunerna.
- Ansvaret för finansieringen av utkomststödet för unga får inte överföras helt till kommunerna. Kommunerna, som betalar hälften av utkomststödet, har redan nu ett betydande incitament att styra unga till utbildning eller arbete. De unga behöver också tjänster av välfärdsområdena, som behöver ekonomiska incitament att erbjuda dessa tjänster.
- Skyldigheten att hyra ut vårdfastigheter efter social- och hälsovårdsreformen upphör i slutet av året. I samband med vårdreformen lagstiftades om compensation till kommunerna i syfte att trygga deras

ekonomiska självstyrelse. En förordning om detta är först nu på remiss. Förordningen får inte urvattna möjligheten till kompensation till exempel i situationer där fastigheter står tomma länge.

- Fastighets- och byggbranschen har varit på tillbakagång i flera år och nedgången fortsätter. Branschen har stor betydelse för sysselsättningen, tillväxten och livskraften. Samtidigt står staten i beråd att avsevärt minska sin roll i produktionen av bostäder till rimliga priser redan 2026. Vi behöver snabba åtgärder som påskyndar både den fritt finansierade och den statligt stödda produktionen av bostäder till rimliga priser. Även bostadsrättsbostäder behöver fortfarande produceras.
- Statsandelarna till kommunerna får inte skäras ner ytterligare. Om statens ansvar till exempel för byggande av idrottsanläggningar och kulturlokaler fortsätter att minska, kommer det eftersatta underhållet att växa och den regionala tillgången till motion och kultur försämrast.
- Digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen och informationshanteringen mellan aktörerna bör utvecklas. När statliga organisationer inför betjäning på ett enda serviceställe bör kostnaderna för interoperabel information och automatiska förbindelser mellan kommunernas och statens system beaktas. Kommunerna behöver kontinuerligt årligt stöd för interoperabilitetsarbetet och för att tillgodose automatiska gränssnitt för information.
- Trafiksystemet behöver en långvarig och tillräcklig finansiering. Utgångspunkten för samarbetet mellan staten och kommunerna bör vara deras lagstadgade uppgifter och iakttagande av finansieringsprincipen i fråga om nya uppgifter. Också finansieringen av MBT-avtal och deras roll i utvecklingen av stadsregionerna måste tryggas.

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND